

AZ ÚTTÖRŐEGYÜTTES SZÜLETÉSE ÉS VÉGNAPJAI

Emlékezések és dokumentumok
egy szakdolgozat (1989) anyagából

DOKUMENTUM LEMEZ MELLÉKLETTEL

MAGYAR PEDAGÓGIAI TÁRSASÁG
MOZGALOMPEDAGÓGIAI SZAKOSZTÁLY

MOZGALOMPEDAGÓGIAI FÜZETEK 2.

Fehér Éva

REKVIEM EGY KÖZÖSSÉGÉRT

Budapest, 2010.

Szerkesztette: Révész György és Várad István
Címlapterv: Görög Júlia

Felelős kiadó: Trencsényi László

ISBN
978-963-08-0692-3

Ajánlás

Több mint két évtizeddel ezelőtti, immár emberöltőnyi távolságban lezajlott eseményekre tekint vissza e tanulmány szerzője. Joggal vetődik fel a kérdés: van-e aktualitása, manak szóló üzenete a témának?

Két évtizede immár, hogy az egykor fennen közösséginek hirdetett társadalmi berendezkedés csődöt jelentett. S miközben a rendszerváltó akarnokok példás buzgósággal zúzták szét e társadalom építőelemeit, avatott szakértők körében újra és újra – mind a mai napig – fölvetődik a kérdés: kik ennek az építő hajlandóságban és tehetségben oly szegény lázas rombolásnak a legnagyobb vesztesei. E szomorú rangsorban minden bizonnyal dobogós helyre kerülhetnének az építmény pillérei, a közösségek, amelyek alkotó energiáira az individualizálódó társadalomnak – úgy tűnik – nincs szüksége. Azoknak a szakembereknek és csoportoknak azonban – s hitem szerint a Magyar Pedagógiai Társaság Mozgalompedagógiai Szakosztálya ezek közé tartozik –, akik/amelyek tanulmányozták, megismerték, átértékelték a közösségek teremtő aktivitását, minden lehetséges fórumot és alkalmat meg kell ragadniuk, hogy szót emeljenek a közösségi lét és tevékenység feltételeinek újrateremtése érdekében. Természetesen nem a formális, rendelettel vagy utasítással létrehozott, az első adandó alkalommal maguktól is széteső formális közösségekről van szó, hanem az évek, évtizedek során szervesen épülő, normatív értékrendszert kialakító, erős kohézióval rendelkezőkről, amelyek maguktól nem „múlnak ki”, de amelyeket el lehet lehetetleníteni.

E füzet szomorú példája a drasztikus ellehetetlenítésnek. Szomorú – és példászerű – az indokolás is: *„a Talentum Kulturális Fórum, a hajdani KISZ Együttest magába foglaló intézmény nem tart igényt az általános iskolás korúak együttesének működésére. Az ok: a gyermekcsoport nem nyereséges...”* – olvashatjuk az új vezető verdiktjét a kiadvány utolsó oldalán. Elfogadható volt-e 1988-ban – még a rendszerváltás előtt, de már a „szép új világ”-ra kacsintva – az a megközelítés, amely egy közösség értékét annak profittermelő képességével méri? Elfogadható-e ma, elfogadható lesz-e bármikor?

Azt, hogy az Úttörő Együttes valódi, értékes közösség volt, mi sem bizonyítja jobban, mint a régi tagok válasza:

„Mi, e levél aláírói, valamennyien több évet töltöttünk az Úttörő-együttesben, alakulásától az utóbbi évekig, szinte valamennyi időszakban. Mélységesen megdöbbentett bennünket egy hamis szemlélet efféle, divatos megfogalmazása.

Tapasztalatunk, melyet legszebb emlékeink hitelesítenek, hogy az Úttörő-együttes egyszerre ad művészeti és közösségi nevelést. E cél elérésének legjobb módja ez. A gyerekek lelkesedéséből, erőfeszítéséből, tehetségéből származó siker „haszna” – ha nem is forintban – ma különösképpen nem lebecsülendő. Meghatározó volt

valamennyiünk számára az ott kapott útravaló. Olyan nagy «megtakarítás» lenne, ha ettől fosztanáak meg most és a jövőben több száz gyereket?»

Ma már nem tudható, mekkora «megtakarítást» sikerült elérni az együttes megszüntetésével, de az bizonyos, hogy a veszteség összehasonlíthatatlanul nagyobb. Ez az, ami e tanulmánynak aktualitást ad ma és mindaddig, amíg politikusok, pedagógusok, művelődésszervezők – minden rendű és rangú illetékes szakember – rá nem ébrednek, hogy csak a szervesen építkező közösségekre támaszkodó társadalom működhet sikeresen.

Révész György

ELŐLJÁRÓBAN

Az úttörőmozgalom az ötvenes évek végén gyerek-művészegegyüttest hozott létre, a korosztály-staféta ill. a divatos „fiatalabb testvér-idősebb testvér” mozgalmi gondolat jegyében. A gyermek együttest az ifjúsági együttes előiskolájának szánták. Az úttörőmozgalom bázisaként építették kisiskolás táncsoportból, közösségbe kívánczó roma gyerekekből – rajkókból - , megszervezve az ő zenei tevékenységüket is, rábízva őket egy zenepedagógiai hajlamú, kiváló fiatal zenészre (aki haláláig ennek ügyvivője és tekintélyes szakembere volt). Az ifjúsági együttes keretei között friss diplomás karnagy keze alatt már „hangverseny képes” gyerekkórus működött, ehhez fűzték az említett két gyerekcsoportot. A gyerekek közösségbe szervezése érdekében iskolán kívüli, „területi” úttörőcsapatná nyilvánították, fiatal úttörővezetőt állítva a csapat élére. A mozgalom-históriából ismert szervezetet felidézve „regőcsapat” néven jegyezték be. A művészeti tevékenység – próbák, sikeres szereplések – jó összetartó erőnek bizonyultak a mozgalmi tevékenységhez, és ez kölcsönös volt. Az úttörőegyüttes az ifjúsági csoportok utánpótlását is célozva, gyakran a „nagyok” műsorába szervezve szépen terebélyesedett, a gyerek-mozgalmi élet sajátos formáját hozta létre.

A KISZ KB 1987-ben elhatározta: a csődbe jutott Ifjúsági Rendező iroda és a KISZ Központi Művészegegyüttes összevonásával, a művészeti vezetők megkérdezése nélkül, Talentum néven kulturális intézményt hozott létre. A Talentum Művészeti Fórum, a KISZ együttes jogutódjaként, 1988. júniusi keltezésű szervezeti szabályzatában az úttörő korosztályú csoportokról szót sem ejt.

Az Úttörő-együttes létét veszélyeztetve látó egykori tagok az „öregek” példás gyorsasággal összefutottak, és állásfoglalást juttattak el az Úttörő Szövetséghez, melynek tartalma e füzet utolsó oldalain olvasható.

Az úttörő központ hathatós lépéseket és rendszeres tájékoztatást ígért, amiből azonban semmi sem lett. A Talentum vezetője a gyerekcsoportok művészeti vezetői előtt kijelentette: „az úttörőegyüttes fogalmat el kell felejteni”.

A régi tagok az úttörő központban zöldasztal mellé ültek a Talentum vezetőjével, aki az „öregek” értékelő-emlékező szavait így minősítette: „Ez csak öncélú, értelmetlen nosztalgiazás”. Az „öregek” erre „felkapták a vizet”.

A nevében „úttörő” gyerekközösség – felszámolásakor – már nem az volt, amit a hivatalos gyermekmozgalom ilyen néven deklarált. Saját mozgalom teremtődött ezen a néven, kapukat nyitva és felkínálkozva a „hivatalos mozgalom” felé. Nem keltett érdeklődést.

E füzet e gyerekközösség fejlődésének történetét idézi és minősíti, fájjalva e közösség megszűnését. E füzet nagyobb részében egy 1989-ben íródott tanulmány közzététele (a szakdolgozat szerzője Fehér Éva, az Úttörőegyüttes hajdani tagja), némi tárgyszerű kiegészítéssel. Címe és tartalma e füzetével megegyezően ez volt: Rekviem egy közösségért.

E gondolatkörben időzve nehéz tárgyilagosságnak lennem, az akkor huszonéves úttörővezető én voltam, közel 20 éven át, közel 50 éve. Ennek vonzásában élek ma is. Előttem hajdani úttörőim unokái cseperednek fel. A megszüntetett közösségre, velem együtt, nagyszüleik emlékeznek...

Várad István

Az „együttes-ügy” TIZENKÉT PONTJA

1. Központi úttörő művészeti csoportok, DISZ*-Együttes

1953-ban az úttörő mozgalom országos központjának megbízásából a XI. kerületi úttörőházban Farkas Gyula rajkó-zenekart szervezett, melyhez az úttörőház tánc csoportja is csatlakozott. Egy évre rá a két csoport működési helyét áttették az MTH* együttes Rottenbiller utcai székházába. Ekkor énekkarral bővült a művészeti alakulat, s a DISZ saját együttesének nyilvánította.

A DISZ-együttes része lett az MTH együttes ifjúsági korosztályú tánckara és énekkara is. Az úttörőcsoportként szervezett rajkó-zenekar ellátta az ifjúsági tánckar kíséretét is, felső korhatára a színvonal emelése érdekében 18 évre tolódott ki.

2. Regős csapat, regősök

Eredetileg a cserkészlet folklór-orientált ága. Az 1957-ben újjászerveződő úttörőmozgalom (1956 végén – 1957 elején az úttörőt megelőző „örszemek” – Magyar Örszem-csapatok Szövetsége) lehetővé tette, mi több: szorgalmazta az úgynevezett szakcsapatok (vízi, regős csapatok) szervezését. Ezek iskolán kívüli csapatok is lehettek.

3. 10. sz. József Attila Központi Regős Úttörőcsapat

Az 1956-os eseményeket követően a korábbi DISZ együttes a Petőfi együttes konszolidációs nevet vette fel, míg az 1957 márciusában megalakuló KISZ adoptálta. Az újrászerveződő úttörőmozgalom a KISZ hivatalos megalakulását több héttel megelőzve szervezeti keretekbe kívánta fogni az úttörőkorú gyerekcsoportot, s létrehozta belőlük a fenti nevű csapatot. Vezetését – ideiglenes kompetenciával – egy egyetemista úttörővezetőre bízta, aki akkor két éves úttörővezetői gyakorlattal rendelkezett. A gyerekcsoportok közé szerveződött az ifjúsági csoportok tangóharmonika zenekarának gyermek-megfelelője.

4. Iskola-ügy

A gyerekegyüttes, mely szereplésein a hosszú regős-nevén mutatkozott be, létszámgondokkal küzdött. Az éledező úttörőszervezet igyekezett vonzásában tartani a gyerekeket az iskolán belül, ezt az úttörőmozgalmat már akkor is bojkottáló, vagy a mindössze cselekvésképtelen pedagógusvezetés, az

· Dolgozó Ifjúság Szövetsége

· * Munkaerőtartalékok Hivatala – az ipari szakmunkásképzést irányító oktatási-ipari fennhatóság

adminisztratív tiltásig is eljutva hangoztatta, bár e tiltás mögött tényleges mozgalmi tevékenység nem állott. A gyerekek tehát a rutin-hírverésre (hirdetés az újságokban, körlevél az iskolákban) elenyésző számban jelentkeztek. Az együttes tróféakra építő vonzásáról sem beszélhetünk még.

Két adminisztratív megoldás vetődött fel:

- legyen egy (vagy kettő, három) működő iskola, az együttes bázisa, vagy
- létesüljön új „együttes-iskola”.

Mindkét megoldás esetén a tagokat át kell írni az együttes-iskolába.

Ez a megoldás kétségkívül tekintélyt is kölcsönözhetett volna az intézménynek.

A „külön iskola” csak a már akkor is szűkös Rottenbiller utcai székházban működhetett volna. Ennek engedélyezésére már-már hajlott a Fővárosi Tanács. Mégis a másik megoldás győzött. 1958 őszétől két tanéven át két hatodik kerületi iskola lett a bázis (ekkor még egynemű iskolák voltak, külön leány-, külön fiú iskola kellett). Addigra egyetemet végzett csapatvezetőnk is ott kapott „szolgálati státuszt” – jelenlétével is garantálva az egészséges együttműködést a tantestületekkel. Az énekkar két karnagya szintén a bázis iskolákban énektanárkodott.

Ez a megoldás rövidesen csalódást okozott. A tantestületek nem bizonyultak partnernek, 1960-tól a IX. kerület két iskolájára épült át az együttes.

Két éven belül ez a megoldás is csődöt mondott.

5. Úttörőegyüttes

A regős-csapat műfaját tekintve már úttörőegyüttes volt. Ez a megnevezés, ha nagybetűvel „mondjuk”, bizonyos kizárólagosságot sejtet. Ez elsősorban a művészeti tevékenység áhított, példaadó színvonalára értendő, de ténylegesen a vezetőszervek közelségét is jelezte, megbízásaival, és persze támogatásával együtt.

Az Úttörő Szövetség 1963-ban megszüntette az iskolán kívüli és szakcsapatokat. Ekkor a regős-csapat vezetőjét a KISZ-együttes igazgatója, társadalmi munkában ellátott munkakörének megszűnése címén elküldte. Az úttörő művészeti csoportok a kiszes művészeti csoportok utánpótlását biztosítandó, tovább működhetek. Az Úttörő Szövetség „pedagógiai feladatok ellátására” további munkára kérte a regős-csapat távozóban lévő vezetőjét.

6. A „nagyegyüttes”

Tisztázatlan, létezett-e már akkor általános iskolás koron felüliek együttese (legalábbis a mozgalom kezelésében), amikor az úttörőmozgalomnak már volt úttörőegyüttese. Mindenesetre az ifjúsági együttes – mintegy 30 éven át vezető

igazgatójának modellje szerint – töméntelen művészeti csoportot halmazott fel, részlegének vallva az úttörőkorúak csoportjait is. Ezt a közös alapellátottság (székház a személyzettel, az ifjúsági szövetség költségvetése), részben azonos művészeti vezetői gárda, az időnkénti közös műsorok, valamint az a cél demonstrálta, hogy az úttörőből kinőtt gyerekek az ifjúsági csoportokban folytathassák művészeti tevékenységüket.

Ez a beépítettség gyakran akadályozójává vált annak, hogy

- az úttörőcsoportok a sajátosságaiknak megfelelő, elsősorban művészeti értelemben vett gyerek-profil alakítsanak ki és
- ennek megfelelően tervezni tudják eszközeiket (az úttörőcsoportok a költségvetésben nem lebontott tételként szerepelnek),
- a szavakban elismert pedagógiai igények (életkori sajátosságok figyelembevétele az együttesi mikroklíma kialakításában) megvalósuljanak.

Ide sorolható még néhány jelenség:

- a nagyokéval azonos művészeti vezetők, valamint a tárgyi feltételek (terem, busz stb.) igénylésének ütközése esetén legtöbbször, nem feltétlenül presztízs- vagy anyagi indokból, hanem természetesnek vélt prioritáskén az úttörők húzták a rövidebbet;
- az úttörőcsoportok kezdeményezéseit, konstruktív kapcsolatkereséseit, de már önmagában véve azt is, ha az úttörő központtal közvetlenül kommunikáltak (az Úttörő Szövetség az Úttörő-együttest működésének valamennyi szakaszában magáénak vallotta) gyanakvással, elítélőleg fogadta;
- az úttörő művészeti csoportok tagjai gyakran szolgáltak a nagy együttesi reprezentáció dekorációjául.

Ezen az állapoton kívánt segíteni 1972-ben az Úttörő Szövetség főtájkára, amikor kijárta, hogy az Úttörő-együttes vezetőjét a KISZ együttes egyik igazgatóhelyetteséül nevezzék ki. Az Úttörő-együttes vezetésében 1975-ben történt személyi változással együtt ez a beosztás megszűnt.

7. Próba

Hetenként kétszer. Ez is együttlét, mégsem az iskolai. A művészeti vezető (karnagy, táncoktató) másképp szól a gyerekekhez, és amit csinálnak: önkéntes munka. Persze a fegyelem itt is kötelező, bár gyakran fárasztó, terhes. De ide nem kötelező járni. Fellépés táján keményebb a munka. Lehet rendkívüli próba is, esetleg az úttörő program rovására, de ez nem gyakori és nem is nagyon népszerű. Van úgy, hogy teremvadászat (teremre vadászat) miatt késik a kezdés, olyan is van,

hogyan a vezető a nagy együttes miatt van távol. Ilyenkor a gyerekek maguktól vagy közülük kinőtt nagyegyüttes tagok vezetésével próbálnak több-kevesebb eredménnyel.

8. Fellépés

Utóbbi években az Úttörő-együttes is busszal utazik a fellépésekre, az együttes buszával. Ez a hosszabb-rövidebb utazás (vidékre, vagy Pesten) külön izgalom. A társaság eléggé hangos, a fellépés lázát az összezártság még fokozza. Több buszvezető van, némelyikük nehezebben viseli az úttörő fuvart. Ha lehet, „bejárjuk” a színpadot, ha zenekar kísér: ők is a színpadon tolonganak. Bravúr a gyors átöltözés, a beugró táncosnak és az új számot bemutató szólistának mindenki szurkol. Az öltözőben embertelen rumli van. A rendezők többnyire megköszönik a szereplést, ezt talán el is várják a gyerekek, gyakran kapnak üdítőt, mely akkora örömet okoz, mintha ilyesmire sosem jutnának hozzá. Van jó és rossz közönség, a tapsot mindenképpen elvárják.

A házi fellépés egészen más. A mintegy 150 főt befogadó színházterem az átépítés óta igen mutatós, kamaraműsorokra jól használható. A házban általában az igen előkelő vendégeknek rendeznek „protokollt”, azaz protokoll-műsort. Ennek az úttörőcsoportok ritkán közreműködői, inkább élő dekorációt adnak, úttörő vagy népi ruhában aszerint, melyik vendég honnan jött. Ezt a nagy együttes vezetői igénylik. Azért úttörő műsor is van a háznál: táncoktatás, zenész, szakmai közönség, iskolaigazgatók vagy úttörővezetők, esetenként szülők számára. De nemcsak felnőtt publikum van, előfordul bemutató az osztálytársaknak, vagy az együttesbe jelentkezést fontolgató dedósoknak és volt bérleti sorozat is a hatvanas években, akkor három előadásra való műsoranyag volt egyszerre, ezt több nézőtérnyi gyerek nézte végig.

9. Úttörőmunka, úttörő foglalkozás, ifik

Az iskolák szerint az, hogy a gyerek az együttes művészeti csoportjaiban hetenként kétszer tevékenykedik, szerepel – nem úttörőmunka. Ha az iskolában őrsi gyűlésen értekezik, vagy papírt gyűjt – az igen. Az együttesben az úttörőmunka közösségi életet jelenti. Hetenként egyszer van úttörő foglalkozás, ezt középiskolás ifi-úttörővezetők szervezik. A művészeti munka művelődéstörténeti, néprajzi közeget tanulmányozzák, az úttörőszövetség tárgyévi akcióihoz kapcsolható érdekes-hasznos, élményszerű tennivalókat eszelnek ki és valósítanak meg, közösségépítő feladatokat oldanak meg, és persze kulturáltan játszanak. Az ifik nem „óraadók”, maguk is kis közösséget alkotnak, feladatukra folyamatosan felkészítik őket. Úttörő program a sok kirándulás – hagyományos az őrsi másfélnapos túra (szombat déltől vasárnap estig, nem mindig volt szabad szombat), és a tavaszi szünetben induló 3-5 napos kirándulás. Vegyük hozzá a vidéki szerepléseket is, ezek is

gyakorik, úttörő-tenivalók rendszeresen kapcsolódnak hozzájuk, általában játékos találkozó a helyi gyerekekkel.

Minden évben 4-6 napos téli táborozást rendeznek kollégiumi elhelyezéssel, ezek visszatérő események a pótszilveszter vagy a tényleges szilveszteri buli – korábban a téli táborozás rendszeresen magába foglalta a szilvesztert. Csaknem minden alkalommal helyismereti kutató vagy néprajzi gyűjtőmunkát is végeztek.

A nyári táborok 10-14 napja (volt év, hogy két nyári táborozás is volt), hagyományos közös programok (tábortűz, tábori olimpia, tábor-cirkusz, szerepjátszó akadályverseny, portyák napja, néprajzi nap) mellett fontos szerepet kaptak a kisközösségek változatos programjai.

10. Mi is az a regős-munka?

Ne az eredeti fogalomra gondoljunk. Az Úttörő-együttes (alias regős-csapat) regős munkának tekintette (s ha nevén nem is nevezte, de ekként művelte) mindazt, ami a művészeti munka háttéréül, alapjául szolgált, ami a művészeti tevékenységet, a gyerekek művészi alkotóképességét serkentette. Ez a skála az ismeretterjesztéstől a néprajzi gyűjtésen át az alkotásig terjedt.

Néhány példa:

- néprajzi gyűjtés csaknem 50 alkalommal volt az 1957-es évet követő 18 esztendő alatt. A gyűjtés feldolgozásában a főszerepet a gyerekek játszották. A gyűjtést az MTA népzene kutató csoportja átvette és számos újdonságértékű anyagot talált benne;
- különféle művészeti műfajok szakköri jellegű tanulmányozása, ilyen feladatok megoldása. Valamennyi gyerek a próbán művelt műfajtól eltérő művészeti ággal is ismerkedett (az énekes például a táncművészettel);
- a gyerekek saját műsört szerkesztettek, ezeket gyakran egymásnak be is mutatták. Ilyen öntevékeny munka eredménye volt az úttörő beat-zenekar. Az ötlet egy téli táborozáson született, a gitár egy söprűnyél, a dob egy szék volt. Idehaza valódi hangszerekkel folytatták, hiszen a tábori zenekar-paródiát szólisták mutatták be.
- Találkozókon, szakmai bemutatókon adta tovább repertoárját valamennyi művészeti csoport.
- A csoport által tanult, de műfajába vágó műveket-produkciókat tanulmányoztak, öntevékenyen tanultak a gyerekek: a tánckar tagjai más népek táncait, a szólisták nagy számú klasszikus művet és népzeneit.

Mindez az úttörőmunka része volt. Több ízben fogta össze ezt a tevékenységet az Úttörő-együttes „engedélyezett” saját, úgynevezett szakpróbája (lásd a mellékletben).

11. Raj-órs-klub

Amíg „csapat volt a csapat” – rajoknak számítottak a művészeti egységek, például az ötödik osztályos táncsoport, a hatodik osztályos táncsoport, az irodalmi csoport, a szolista csoport, és így tovább. Ezeken belül nemenként vagy vegyesen, de mindig önkéntes szerveződésként, baráti közösségként 2-3 órs. Az „illegalitás” éveiben (értsd: a csapat megszűntetése után) minden maradt a régiben, csak az elnevezést mellőztük, különösképpen mozgalmi bürokraták jelenlétében. Később érdeklődésen alapuló klubok jöttek létre és ezek váltak a közösségi élet szervezeti egységeivé.

12. „Nagyok”, „öregek”, „lovak”, „tücskök”

A **„nagyok”** az ifjúsági együttes tagjai. Az 1950-ben alakult MTH együttest jogelődjének tekintő nagy együttesnek vannak ugyan valóban öreg tagjai (a 80-as években negyvenen felüliek is előfordultak), mégis az **„öregek”** az Úttörő-együttesből kinőttek, akár folytatták művészeti tevékenységüket az ifjúsági csoportokban, akár nem. Ez nemcsak a 14 éves gyerek szándékán múltott. Rátermettségére még az sem volt garancia, hogy „tisztességben megérte” a nyolcadikos kort az Úttörő-együttesben. Az „utcáról” jelentkezőknek sokszor könnyebb volt bejutni az ifjúsági csoportokba, mint a 4-5 évet szolgált obsitos úttörőknek a nagyoknál tovább szolgálni. Aki átkerült a nagyokhoz, az „nagy” is „öreg” is. Az át nem kerülők közül adódott az ifivezetők nagyobb része, - jóval kevesebb, aki ezt a munkát a nagy együttes mellett vállalja.

Az „öregek” az együttesen kívül is összetartanak. Nosztalgiaznak és segítik egymást. Ezek a barátságok a közösség „termékei”. Maguktól is jelentkeznek, de az együttes gyakran rendez számukra találkozót. Van „régik tagok bizottsága”. Az együttesi élet tárgyi emlékeit őrzik, ebből többször volt kiállítás, többnyire együttesi vagy más, mozgalmi évfordulón.

Hát a **„lovak”**? Az általános iskolát befejezett gyerekek – ez most a tánckarra értendő – elvileg vagy a nagyokhoz kerültek, vagy ifik lettek (mint előbb megjegyeztük, a kettő ritkán járt együtt), nagyobb részük az együttestől elbúcsúzott. Ha a nagy tánckar egy nagyobb létszámú, nyolcadikat végzett úttörőtáncos csoporttól idegenkedett, legifjabb csoportjaiba sem sorolhatta őket, ezek a 15-16 éves táncosok több ízben az úttörő tánckar túlkoros csoportjaként dolgoztak tovább. Ennek az úttörővezetők örültek a legjobban, hiszen a megszokott, megismert, kedves gyerekek később repültek ki. Ezek a túlkorosok voltak a „lovak”.

A **„tücskök”** a Tücsök Klub tagjai. Ők a régi tagok gyerekei. 1973-tól két éven át működött ez a népszerű klub.

Sok házasság az Úttörő-együttesben kötött, annál jóval több, amennyiről a portréban olvashatunk. Egyik régi énekkaros férje – saját gyermekeit is sértve

ezzel – a mindkét szülő együttesi múltjával szemben korcsnak nevezte azokat a gyerekeket, akiknek csak egyik szülője volt együttesbeli.

AZ ÚTTÖRŐEGYÜTTES MŰSORTÁRÁBÓL

Néptáncok, gyermektáncok, néptánc-füzér (szvit)

Táncjátékok

A jégkirály meséje – énekes-táncos játék (Lóránd István – Vadady Ágnes)

A csodálatos répa – meseopera (Jordanszkij – Várad István – Szirmai Béla)

Játék a babákkal – Ólomkatonás, Lányok babákkal

(Kodály Zoltán – Vadady Ágnes – Szirmai Béla)

Tréfacsinálók – táncjelenetek

- Till Ulenspiegel – táncjáték (Balázs Árpád – Vadady Ágnes)

- Naszreddin hodzsa – énekes-táncos játék

(Balázs Árpád – Vadady Ágnes)

Gyermekélet, úttörőélet

10 perc pihenő – egy kirándulás története – tánckép

(Kodály Zoltán – Szirmai Béla)

Süssünk-főzzünk... - Kisgazdasszonyok – táncjáték (Farkas Gyula – Szirmai Béla)

Éjszakai őrsegen – tábori kép (Balázs Árpád – Vadady Ágnes)

Úttörőavatás – tánckép (Kincses József – Vadady Ágnes)

Irodalmi műsorok

A tél – Irodalmi műsor – versek, dalok, táncok

(Járfás Éva – Csorba István – Vadady Ágnes)

Lyukasóra – Gyerek-kabaré

(Peterdi Pál – Váry Ferenc – Tarbay Ede – Csorba István – Metzner János)

A kalapács éneke – énekes mozgásjáték

(Kovács Barna – Kántor Zsuzsa – Csorba István – Radványi Sándor)

A kerék – énekes mozgásjáték (Kovács Barna – Radványi Sándor)

Különfélék

Népek dalai, táncai – népdalok, népi hangszerszólók, néptáncok

(Csorba István – Vadady Ágnes – Szirmai Béla)

Szabadságunk köszöntése – Irodalmi műsor „laterna magica” filmbetétekkel dalokkal

(Balázs Árpád – Kövesdy János – Csorba István – Mezei Éva – Kürti József)

A két kópé csínytevései – Marci és Miska – zenés élő árnyjáték (Görög Péter)

VISSZAEMLEKEZÉSEK

Egy 1984-ben készült felmérésből

Emlékeim egy jelentős részét ismét átélem, amikor gyermekeimmel kirándulok, vagy járok valamerre, amihez együttesi emlék köt. Akkor elmesélem nekik, hogy mit csináltunk. Együtt olvastunk néha őröm naplójából, amit ma is őrzök.

(H. Attila)

Ezen az őrsvetetői kiránduláson eltűnt a vezető és a vezetett közötti különbség. Azonkívül egyik őrsvetető társamba szerelmes is lettem.

***

Zenére, művészetre, a közösség iránti nyitottságra nevelem gyermekeimet... Házunkat felveri a nótaszó... A szabadidő igényes eltöltését (a családban) én szervezem. Az én forrásom pedig a csapat... Ma is legáldozatkészebb, legönzetlenebb barátaink a csapat egykori tagjai. Ez előttük (tudniillik gyerekei előtt) példa...

***

Mint tanító, osztályomban... megpróbáltam a közösségi életnek a csapathoz hasonló arculatot adni. Vezetőim ezt nemcsak értetlenséggel, de még ellenségeskedéssel is fogadták... Az úttörőélet... jelenleg képtelen mozdulni. Ilyen energiaforrás ma nem létezik...

***

Megalapozta világnézetemet, kialakította személyiségemet,... hogy igényelem a „valahova tartozást”... Gyermekeim születésével kapcsolatos lemondásaim közül a közösségi élet lemondása volt a legkeservesebb... (Az együttes) háttér volt, állandó sikereim színhelye.

***

... meghatározó (volt) sokunk életében... ez az úttörőmunka nem volt sablonos, unalmas, mindig újat nyújtott. Alig vártam, hogy újra mehessek. Rengeteget tapasztaltam arról, hogyan él, viselkedik, egy igazi közösségi ember. ... Őszinte és alkotó légkör uralkodott. Környezetemben azóta is ilyen légkör kialakítására törekszem.

(N. Hédi)

... Áttételesen hat az együttesi szellem gyermekeim nevelésére. Képes vagyok tudatosan nevelni az önzetlen közösségi életre az egymásért végzett munkára,

munka öröme. Az együttesben olyan bensőséges hangulat alakult ki, amilyenek az iskolában még nyomai sem voltak. Mindenképpen arra törekszem, hogy családnk ilyen jellegű közösség legyen, illetve ha gyerekeim elég nagyok lesznek, ilyen közösséget keressenek... A tagokban az együttesi élet erőforrásként jelenleg is hasznosul... Információim hiányosak, talán ez az oka, hogy ilyen közösségről jelenleg nem tudok.

(D. Zsóka)

Az együttesi közösség nyújtotta emberi, művészeti, viselkedés és a tudásbeli gyarapodás szélesebb látókört adtak, de bizalmat, értelmes, játékos kedvet is... Észrevétlenül lettünk természetesekek, őszinték, egymásért lelkesek... Nem volt miért, ki előtt „színjátszani”, nem volt mit, és nem volt érdemes elfojtani. Úgy gondolom, hogy az akkori úttörőszövetség élcsapatába tartoztunk...

(H. Ágnes)

(Az együttes jelentette) számomra a büszkeséget és azt a tanulságot, hogy dolgozni csak odaadással, jó színvonalon érdemes...

(H. Iván)

Emlékezetes élményeim:

- a velencei táborozás éjszakai akadályversenye (fantasztikus úrutazás),
- akadályversenyek (tudniillik szerepjátszó akadályverseny), ahol egy-egy történelmi korban lejátszódó történetbe kapcsolódtunk be,
- (krimi paródia – szerepjátszó akadályverseny) – Lapocka a nemzetközi kémnő elfogása, aki régészeti leleteket akart külföldre csempészni... Hogy a történet élethűségét fokozzuk, egy étteremből megrendeltünk egy zacskó csontot, melyet nagy csodálkozások közepette, de a kért határidőre megkaptunk.
- A chilei eseményekről beszéltünk a gyerekeknek, dramatizált magnófelvételt készítettünk. A gyerekek nagy megdöbbenéssel reagáltak...

***

Társaimmal sokat kerekeztünk. Azóta munkahelyi barátokkal is járunk, s ha lehet, gyerekeinkkel is nekiindulunk. (Két gyermekük van.)

***

Szívből szeretném, ha gyermekeim is olyan mozgalmas, eredményes úttörőéletet élnének, amilyen nekem adatott... Addig is az együttesben tanult játékokat, énekeket tanítgatjuk nekik fokozatosan.

(J. Zsuzsa)

Az iskolai közösségi kötődésen túl az együttesi közösségi életet igényeltem, mert –

- a közösséghez való tartozás nem volt kötelező,
- független volt az iskolai élettől,
- maximálisan biztosította a gyerekkori fantázia és romantika iránti vágyak kielését.

***

Gyerekeim nevelésében nagy jelentősége van az együttesben eltöltött éveimnek. Gyermekeimet

- igyekszem jó közösségben tudni,
- engedem, hogy szabadidejüket a kedvteléseikhez és képességeikhez legközelebb álló elfoglaltsággal töltsék ki,
- nyaraltatásuknál előnyben részesítem a kevésbé luxus-jellegű, de gazdagabb programú táborozásokat,
- önmegvalósításukban segítem őket,
- barátkozásaikat támogatom,
- igyekszem jó közösségi emberré nevelni őket,
- koruknak megfelelő önállóságot biztosítok nekik, illetve várok el tőlük.

(K. Vera)

(Az Úttörő-együttes) rangot jelentett. A már akkor is kissé monoton, szürke úttörőmozgalom helyett, színes, érdekes közösségben lehettem.

(K. Judit)

Az együttesben eltöltött évek olyan élményeket nyújtottak nekem, amelyekre ma, felnőtt fejjel is szívesen emlékszem vissza. Tartoztam valahova, ahol szerettek és számítottak rám, és ezt biztosságérzetet adott. Eközben olyan értékeket is közvetített, amelyek akaratlanul is beépültek személyiségembe. Mindezt olyan tevékenységek közben éltem meg, amelyek vonzóak, ugyanakkor mindennapiak voltak. Ez a lehetőség nagyon hiányzik a mai gyerekeknek is.

(K. Anikó)

A felmérés kérdőíve

V é l e m é n y k é r é s
az Úttörő-együttes egykori tagjaitól

A d a t o k

Név: _____ szül. év, hó, nap: _____

Melyik művészeti csoport tagja voltál:
mikortól-meddig: _____

Ifvezetőként mikortól meddig dolgoztál: _____

Kérjük, válaszolj a következő kérdésekre:

Milyen közösségi – kulturális tevékenységet folytattál (folytatsz jelenleg is) munkahelyeden, melynek során hasznosíthatóak együttesi emlékeid – tapasztalataid:

Milyen közösségi szervezet volt ottlétedkor az együttesben a művészeti csoport mellett (raj-órs, klub, szakkör):

Milyen jelentőséget tulajdonítasz most az akkori együttesi közösségi életnek?

Igényelted-e akkor, és miért ezt a közösségi életet az iskolai- vagy más, együttesen kívüli közösségi kötődéseiden túl?

Hogyan volt egyeztethető az iskolai úttörőcsapathoz tartozásod az együttesi tagsággal, közösségi munkával?

Hogyan volt összeegyeztethető az iskolai úttörőcsapathoz tartozásod az együttesi tagsággal, az együttesi közösségi munkával?

Te és társaid vállaltátok-e az ezzel járt nehézségeket, problémákat? Mi a magyarázata ennek a „vállalásnak”?

Mit jelentett „akkori szemmel” az Úttörő-együttes (regős-csapat) tagjának lenni?

Ma hogy látod ezt?

Melyik közösséghez kötődtél jobban, melyik volt fontosabb számodra az alábbi felsorolásból? A sorrendet számozd meg!

iskolaközösség
osztályközösség
iskolai raj
iskolai órs
egyéb:.....

Úttörő-együttes egésze
Úttörő-együttes művészeti csoportja
Úttörő-együttes úttörőraja, - órse
barátaid társasága

Az alábbi három kérdésre külön lapon válaszolj, minél részletesebben:

- A/ Írj néhány kellemes együttesi élményedről. Miért maradtak meg ezek így emlékezetedben?
- B/ Van-e jelentősége az Úttörő-együttesben eltöltött éveidnek gyermekeid nevelésében? Miben nyilvánul ez meg? Hogyan fogadja ezt gyermeked? (Ha nincs gyereked, mindezt feltételelesen fogalmazd meg!)
- C/ Hogyan lehetne (lehetne-e) az Úttörő-együttesi közösségi tapasztalatokat ma közösségi energiaforrásként hasznosítani?

Egy iskolaigazgató válasza a Véleménykérésre

Iskola, intézmény, ahol nevelője volt az Úttörő-együttes tagjainak: Budapest, XIV. Május 1. út 9-15. Ált. isk.

Említsen néhány nevet úttörőegyüttes-tag tanítványai közül!

Igazgatóként dolgoztam 1962-1975. Évente kb. 3-4-gyel gyarapodott az úttörő együttes tagjainak száma, általában (fluktuáció) 12-14 között volt. Nevekre már nem emlékszem.

Hogyan értékelte akkor az Úttörő-együttes munkáját növendékeinek együttesi tevékenysége tükrében / vagy attól függetlenül?

Évente egyszer (legalább) a pedagógusok referáltak a tanulók iskolán kívüli munkájáról és elfoglaltságáról. Nem tapasztaltak semmi káros körülményt az Úttörő-együttesben való szerepléssel kapcsolatban. Néha „félékenység” jellegű észrevétel elhangzott: a tehetséges gyerekek „házon kívül” szerepelnek. Ezt ellensúlyozta két tényező: a/ a gyerekek képességeit az iskolán belül nem lehetett volna a megfelelő mértékben fejleszteni; b/ az együttes több ízben az iskola javára dolgozott (rendezvények).

Hasonlítsa össze az akkori iskolai úttörő-mozgalmi életet az Úttörő-együttes akkori munkájával! Megtette ezt az összehasonlítást akkor is? Eredményezett-e ez az összehasonlítás hasznos tanulságot az együttesi, illetve az iskolai mozgalmi munka számára? Érvényesítette ezt akkor kritika vagy bármilyen tevékenység formájában? Az Úttörő-együttesből az iskolai csapatba áthozott mentalitás (gyermekek által) hasznos volt. Az iskolás gyermekek számára vonzó és érdekes világ. Az együttesben nevelt gyermekek segítettek a csapatban a jó légkör kialakítását. Igen ritka volt az, hogy Úttörő-együttesben működő gyermek „kivételt” kért volna, vagy bármi módon visszaélt volna együttesi tagságával.

Annak idején is vizsgáltuk ezt, ha szükség volt rá, együttműködtünk az együttes vezetőjével, mindig pozitív megoldás született, az együttműködés harmonikus volt.

A Hogyan volt összeegyeztethető a gyerekeknek az együttesi tagsága az iskolai úttörő-csoporthoz tartozással, közösségi munkával? Hasznára vált-e az iskolai közösség számára a gyerekek együttesi tagsága? Írjon erre példákat!

A korábbiakban már utaltam erre. Jó légkört hoztak magukkal, játékos ötleteket, programjavaslatokat és a megvalósításban is aktívak voltak. Fokozott volt a kezdeményező készségük, fogékonyabbak voltak a demokratikusabb életformára. Hasznára vált az iskolai munkának a tagságuk.

Miben nyilvánult meg az iskola kapcsolata az Úttörő-együttessel (a gyerekek mindennapos együttesi munkáján túl)?

Évente legalább egyszer volt közös program, évente többször személyes megbeszélés az együttes Vezetőjével, és az együttesben működő gyermekek szüleivel. Az együttest és munkáját „jó barát”-ként tartotta számon az iskolai közvélemény.

Pedagógusként elemezze – vagy csak sorolja fel – az Úttörő-együttes ön által ismert tevékenységi formái, akciói, közösségszerveződési elemei közül a figyelmére érdemeseket!

Művészeti érzék, tehetség, közösségi érzés, teljesítmény aspiráció fejlesztése. Az egyéni és csoportos teljesítmények demokratikus értékelése, baráti kör bővülése a gyermekek számára, a felelősségvállalás és bajtársi segítség gyakorlatának fejlődése. A gyermekek önismeretének és énképének pozitív alakulása. – Praktikus segítség a jól képzett gyermek az iskolai programok (úttörő) szervezésében és megvalósításában.

Budapest, 1985. február 8.

G. F. igazgató
c. egyetemi docens

Kísérő levél

Kedves Pistám!

Gratulálok az Együttes 20. születésnapjára! A Madách Színházban nem tudtam Veletek együtt ünnepelni, ugyanis választási bizottsági elnök voltam, s nem sikerült szabaddá tenni magam rövid időre sem. Így legnagyobb sajnálatomra ez évben sem gyönyörködhettem a srácokban. Nagyon bízom abban, hogy még lehetőségem lesz rá.

Téged, Munkatársaidat és tanítványaitokat a régi barátsággal és szeretettel üdvözöllek – a további munkához sok-sok sikert kívánva.

Budapest, 1973. április 15.

PORTRÉ – VÁZLATOK

Szociológia dióhéjban

ÉNEKKAR

B. Edit

Egyike az énekkar legrégebbi tagjainak. Bölcsészkaron végzett, jelenleg a Bajai Tanítóképzőn népművelést tanít.

G. Katalin

Apja munkásmozgalmi veterán, értelmiségi. Kati jó közösségi ember, fantáziadús őrszervező „Szputnyik” diáknévre hallgat.

Fotóriporter, majd butikos. Nagyfia az USA-ban tanul, nagyobb lánya drámatagozatos gimnáziumi tanuló – összesen három gyerek.

Férje az együttesből (lásd Sz. Mihály)

G. András

13 évesen került az énekkarba.

Anyja tanár, apja mérnök.

Az énekkarba később húgát is magával hozta. Hatalmas szervező és közösségformáló ereje van, már gyerekvezetőként is. Mint ifivezető évekig az úttörőélet meghatározója volt. Jelenleg minisztériumi vezető munkatárs, évekig külszolgálatot teljesített.

Felesége muzeológus, három gyermek van, legidősebb egyetemista a bölcsészkaron.

Gy. Ildikó és Gy. Eszter

Féltestvérek anyai ágon.

Ildikó énekkaros volt, lelkes közösségi ember.

Két gyereke van, a nagyobbik főiskolás a Szovjetunióban, kislánya az úttörő tánckar tagja.

K. Péter

Kispolgári család „hagyományörző” tagja.

Termeti hátrányait közéleti bohóckodással kompenzálja, aktivitása rapszodikus.

Egy évre kimaradt, mert nem találta a helyét, azután visszakérte magát.

Tanár, pedagógiai kutató. Ma azt vallja, hogy az énekkarra ráerőszakolták az úttörődalokat.

L. Klára

Anyja tanító, apja orvos. Elváltak. Két húga, egy öccse van. Ők nem jártak az együttesbe.

Klári énekkaros, majd gyerek- és ifivezető. Középiskolásként a KISZ-együttes énekkarában énekelt, ott KISZ-vezető volt. Férje, a volt úttörő harmonikazenekar tagja, az együttesben ismerkedtek meg.

Klári hivatalnok, férje számítástechnikus. A művészettel semmi kapcsolatuk. Két gyermekük van.

M. József

Értelmiségi szülők gyereke. Énekkaros. Megbízható, de a közös megmozdulásokban csak mértékletesen részt vevő gyerek. Vezetői feladatot nem kapott.

Orvos-biológus lett, két gyerek apja.

M. Péter

Kispolgári család.

Kötelességtudó, kissé stréber és nagyon bőbeszédű. Számítástechnikus.

Nős, egy lánya van.

N. Hedvig

Énekkaros. Az úttörőmunka biztos pontja. Általános iskolai tanár, jelenleg Gyese-n, későn érkezett negyedik gyermekével (legnagyobb gyermeke a Zeneművészeti Főiskola hallgatója).

Örök vállalkozó: évekkal ezelőtt alapította-vezette a Dörmögő Dömötör című lap bábcsoportját, ma is bábozik, játszóházi munkában vesz részt.

T. Gyula

Polgári családból származik. Az énekkar megbecsült tagja (a jó fiúhang mindig különleges értékű).

Az átiratkozást a bázisiskolába átvészelte, de később tanulmányi gondjai támadtak. Még a 8. osztály befejezése előtt – ez jól is jött távozása indokául – eltávozott az együttesből. Ma Szolnokon színész, kissé ripacsnak tartják.

T. Mária

Öten vannak testvérek, négy papától. Mint legidősebb lányát, kisebb testvérei nevelésével sújtotta az anyai önkény. Egyszobás lakásban három ágy, egyiken anyu az ügyeletes apuval, az összetolt másik két ágyon az összes gyerek. Ha tehette az együttesbe, 18 évesen pedig házasságba menekült. Megbízható, csendes, mindig szomorú közösségi ember.

TÁNCOK

B. László

Apja műszerész, anyja házfelügyelő. Nővére négy évvel idősebb nála. Kiváló táncos, énekes, színjászó – az együttesben mindezt kamatoztatta. A tanulást nem vette túl komolyan.,
16 éves korában rákban meghalt, anyja ugyanígy egy évre rá.

E. Anikó

Elvált szülők egyetlen gyereke.
Megbízható táncos és közösségi ember. A nagyoknál tovább táncolt.
Úttörőknél ismeri meg majdani férjét, fiuk most az úttörők közt táncol.
Ők is elváltak.

F. Géza

Apja szövetkezeti tag. Anyja bedolgozó.
Hét éves korától táncol – ez rendhagyó, három évvel idősebb nővére vitte az úttörő tánckarba.
Szakközépiskolát végzett. Nejét a nagy táncokban ismerte meg. Három gyerekük van.
Jelenleg taxizik.

F. Balázs

Értelmiségi szülők gyereke, apjának második házasságából. Sokoldalúan tehetséges. A nagy együttes nem lelkesedett érte, ez kölcsönös volt.
Műszaki főiskolát végzett, közel-keleten vállalt munkát, háborús égbolt alatt, egyszer el is rabolták őket.
26 évesen rákban meghalt.

F. Árpád

Fogadott gyerek. Nevelőapja részeges csepeli esztergályos, anyja takarítónő, 25m²-es VII. kerületi lakásban.
Viszonylag későn, hetedikében lett úttörő táncos, állítása szerint az együttes tette emberré. Nejét az Úttörő-együttesben ismerte meg, aki gögös polgári család egyke gyermeke.
Mindketten sokáig táncoltak a nagy együttesben, majd hivatásos együttes táncosai lettek.
Két bűbajos (10 és 8 éves) kislányukkal nyelvtudás nélkül, 1986-ban külföldre távoztak (akkor: disszidáltak).

G. László

4 évig táncolt az Úttörő-együttesben, jó táncos, lelkes közösségi ember. Színművészetit végzett, ma Pécssett játszik.

G. Sándor

Ötödikesként vették fel a tánckarba, kiváló táncos, igen gyenge tanuló. Úttörővezetői korrepetálják rendszeresen. Anyja takarítónő, apja segédmunkás, iszákos. Minél később ment haza az együttesből, annál kisebb volt a veszélye, hogy apja elveri.

Késő felnőttkoráig táncolt a nagy együttesben, megnősült, két gyerek van. Azóta alkoholista.

H. Attila

Táncos, de csak az úttörőknél. Jó közösségi ember, gyerek- majd ifivezető. Közérdekű vállalása a régi tagok összefogása, az együttesi emlékek ápolása. Két kislánya lelkes úttörővezető.

K. Anikó

Ötödikesként toborozták. Remek táncos, remek gyerek- és ifivezető, feltűnően csinos nagylány. Bátyját ő vitte ifinek az együttesbe.

Szüleik kenyérgyári munkások.

Tanítóképzőt végzett, majd tanári kiegészítőt.

Férje előbb énekkaros, majd átigazolt a táncosokhoz, az úttörőknél ismerte meg (egyébként gépkocsi kereskedelmi alkalmazott).

Nagyobbik gyerekük az úttörő tánckar tagja.

K. Sándor

Apja postai műszerész, anyja takarítónő. Sokoldalúan tehetséges, táncolt, énekelt, több hangszeren játszott és remek színjátész volt. Ezt az együttes ki is aknáztta. Nagy tánckari éltáncos évekig.

A gyerekközösségben népszerű, de vezető-szerepre sosem volt alkalmas.

Hangszerkészítést tanult, táncház-vezetői tanfolyamot végzett, ORI előadóművészi vizsgát tett, most gépkocsivezető.

Esténként feleségével hagnizik (pontosabban: felesége ma már alig táncol, most fél éves kislányukat neveli). Nejét K. Gyöngyit az úttörőknél ismerte meg, 12 éves korától csapta neki a szelet.

Mai kapcsolata a gyerekekkel: rendszeresen vezet gyermek-táncházat.

K. Anna

Példás gyerek, jó táncos.

Tanítóképzőt végzett, közben énekelni tanult, ma Zsolnay-osztályban tanít, zenei általános iskolában. Elvált, az énekléssel terve van (bevallása szerint a házassággal nincsenek).

K. Béla és László

Apjuk iparos, anyjuk gazdasági szakember a mozgalomban. Az idősebb fiú a nagyoknál is folytatta a táncot, azután végleg abbahagyta. Egy gyermeke van, gépkocsi szerelő (roncs-nyugati kocsikat varázsol újjá, és értékesít horribilis áron). Munkahelyén KISZ titkár volt, amíg volt KISZ. A fiatalabb fiú (most 28 éves) három(!) házasságából eddig öt gyermeke van. Taxizik.

K. Judit

Polgári család gyereke.

Sok évig táncol még a nagyoknál is. Férjét a nagy tánckarban ismerte meg, ő testnevelő tanár.

Nagyfia artista-iskolát végzett, lánya most érettségizik, kisfia (apró születési rendellenességgel) most ötödikes. Öt éve rákban meghalt, férje a gyermekek nevelése érdekében otthagyta a pedagógus pályát, taxizik.

N. Sándor

A csendes kisfiút, a házbeli K. Judit (lásd ott) szülei hívták az együttesbe. Az ő szülei elváltak.

Gyerek, majd ifivezető, táncosnak nem túl jeles. Mindig óvatos, nyugodt természetű. Az ELTE-n végzett, földrajz-biológia-szakos tanár. Úttörőcsapat vezető Újpesten, hamarosan függetlenített, országos úttörő-, munkásör-, majd pártfunkcionárius.

N. Anna

Munkásszülők.

Jó táncos, népszerű közösségi ember. A nagy tánckarban sokáig táncolt, férjét ott ismerte meg.

Egy gyerekük van, korábbi gyerekük fejlődési rendellenesség miatt meghalt, a tervezett harmadik gyerek orvosi műhibából elvetélt.

Pénzügyi szakember.

O.-K. Éva és József

Apjuk: családjára veszélyes alkoholista.

A gyerekeknek olykor az együttes vezetői, tagjai adtak több napra menedéket. A lány még csak elment táncosnak, a fiút kizárólag emberségből tartották az együttesben.

Még a 8. osztály befejezése előtt „eltűntek”.

P. István

Úttörőtáncosnak jó, igen előnyös gyerekpofival, a nagyoknál nem kellett.

Anyja óvónő, ő tanító lett. Kétgyermekes családapa.

R. Gabriella

Jó táncos, népszerű gyerek. Óvodáskorától táncosnak szánta a család (menedzsertípusú htb. Anyuka, válogatott-edző papa). A balettintézet néptánc-tagozatán végzett. Az ÁNE tagja, az együttesben most az úttörő-tánckar egyik oktatója.

S. István

Úttörő táncosként nem tartották nagyra, de a nagy táncos stúdiójának vezetője táncossá nevelte. Hivatásos együttes tagja volt az elmúlt évig. Most, szülei nyomdokába lépve, - apja szakács, anyja egy nagy szálloda igazgatója volt – vendéglátósnak ment.

Házas, egy gyerek.

Sz. Gábor

Apja a 60-as évektől gyárigazgató, egy bátyja van. Osztályról osztályra járva toborozták a zuglói iskolában. Nem elsőosztályú, de megbízható táncos, a nagyoknál is évekig táncol. Kiváló gyerek-, majd ifivezető. Házassága, gyerektelenség miatt válságban van.

Sz. István

Feltűnően idős szülők gyereke, korszerűtlen maradisággal, idősebb testvéreinek uralma alatt, félelmetes családi törvények szerint nevelték.

Csendes, de népszerű, jó közösségi ember, gyerek- majd ifivezető.

Házas. A csillebérci úttörőtábor gondnoka.

Sz. Pál

Belügyes szülők gyereke. Táncosnak jó közepes volt, de nem folytatta.

Tizenéves korától lemezlovás, ma is az, harminckét évesen, hivatásosként.

Az úttörő együttesben megismert R. Ágival tartósan és szépen él együtt, egy gyermekük van, nem házások.

Sz. Angéla

Anyja pedagógusból lett újságíró, apja korán meghalt. Jó táncos, úttörőnek és KISZ-esnek is, gyermekvezetőnek lelkiismeretes, népszerű. Vidéken tanítónő. Házassága genetikus gyermeknemzési probléma miatt kisiklott. Újabb férjétől egy gyereke van.

V. Ilona és Mária

Ikrek, mint két tojás. Ebből koreográfia is született. Apjuk melós, anyjuk portás. Jó táncosok, a nagyoknál is évekig szolgáltak. Kettőjüknek összesen három gyereke is szerencsét próbált az úttörő tánckarban. Ili elvált.

V. Gábor

Szülei elváltak, nagyszülei nevelték. Ötödikes kora óta táncolt, nem a legjobb táncos, de lelkes közösségi ember. Talpraesett gyerek- majd ifjvezető. Fiatalon nősült, neje egy gyereket hozott első házasságából, együttlétük négy újabb gyermekáldást eredményezett. Továbbtanulásra egyszer tett kísérletet, azzal ámitja magát, hogy ő nem csalódott ember.

V. György

Katona fűvőszénész apuka duci, de helyes fiacskája, a tánckarban jó karakter. Színművészeti főiskolát végzett, Debrecenben játszik, hakniműsorai minősíthetetlenek. Iszik.

HARMONIKA ZENEKAR

S. Erzsébet

„A kis Böbe”. A harmonika zenekar tagja, gyakrabban szólójátéka. Apró gyerek, hatalmas masnival, és mini tangóharmonikával, melyen bravúrosan, zeneileg is kifogástalanul játszott – nem mindennapos jelenség.

Elhízott felnőttként inkább az.

Menedzser anyukája hozta-vitte és reklámozta, de a gyerekeknek csakugyan nem kellett cégér.

Azóta felnőtt, tudomásom szerint a zenét abbahagyta.

IRODALMI CSOPORT

A Mária

Az úttörők kulturális szemléjéről irányították az együttesbe. Az irodalmi csoportban több évig tevékenykedett, jó közepes színvonalon.

Pedagógus lett, ma úttörőház igazgató.

B. József

Az irodalmi csoportban több évig dolgozott, vidám versek előadásában bizonyult eredményesnek.

Gyerekkorától filmszínésznek készült, meg is szerezte a végzettséget a Színművészeti Főiskolán. Jelenleg szabadúszó.

H. Ágnes

Versmondóként jelentkezett, de esetenként énekes feladatot is kapott.

Kiváló közösségi ember. Jó vezető.

Bölcsészkaron végzett, újságíró lett, a TV-nél dolgozott az elmúlt évig, a Stúdió-akárhány riportereként.

Két gyereke van.

Férjével együtt felnőtt énekkarban énekelt éveken keresztül.

Válófélben vannak.

H. Zsolt és Mónika

Zsolt a fiatalabb és a tehetségesebb. Prózamondóként közvetítette a kulturális szemle az együttesbe. Kiváló képességű színjátész, remek képzőművész adottságokkal.

Az együttesből kikerülve (a művészeti gimnáziumba járt) tanulmányi és életvezetési problémái támadtak (öngyilkossági kísérlete is volt) később egy (akkor gyógyíthatatlannak ítélt) betegséget állapítottak meg.

Megnősült, alkalmi giccskészítésből próbált megélni. Részeges apja kisgyerekkorától megkeserítette életét. Két éve feleségével disszidált.

Nővére két évig táncolt, nem nagy lelkesedéssel. Két gyermekes családanya.

J. István

Kiváló előadó, feltűnően olvasott gyerek. Irodalomszeretetét megőrizte: a bölcsészkar elvégzése után irodalmi könyvkiadónál dolgozott, jelenleg irodalmi folyóiratnál szerkesztő.

Családos, neje szociológus, két lánya van.

S. Erzsébet

Egyedül élő édesanyja nevelte.

Az irodalmi csoportban verset mondott és színjátszó feladatokat is kapott.

A Színművészeti Főiskola elvégzése után Kecskemétre szerződött, majd férjhez ment. Két gyermeke van.

A vidéki színházban máig sem vették észre, hogy a művésznő gyermekáldás miatt hónapok óta nem jelenik meg a színházban.

Sz. Béla

Népszerűsödő komikusunk.

Tíz évesen, az úttörők kulturális szemle aranyérmeseként lett, és négy évig maradt, az úttörő irodalmi csoport tagja. Ügyes gyermekszínjátszó volt, színészi törekvéseiről akkor nem beszélt.

X. János

Ígéretes fiatal filmrendezőnk.

A biológus X. család sarja. Őt is az úttörők kulturális szemle vezérelte az együttesbe. Versmondóként szerepelt, műsorközlő feladatokat látott el, mintegy négy éven át fölényes intelligenciával.

SZÓLISTA CSOPORT

Cs. Irén és Ede

Irén három évvel idősebb. Apjuk tűzoltó főtiszt, anyjuk htb. Irén is a kulturális szemlén tűnt fel. Kiváló fuvolista (furulyázott is) konzervatóriumot majd Zeneművészeti Főiskolát végzett. Zeneiskolai tanár. Jelenleg külföldön van családjával (lásd. V. Gézával).

Az úttörők között, már gyerekkorában tanító-nénis komolyságú, határtalanul megbízható, jellemes, szinte tiszteletreméltó gyerek. A zenei mérce.

Ede nem zenésznek készült, de zenetudása színvonalas volt, nővérével gyakran fűjt duettet.

H. Iván

Rajongásig szeretett édesapja munkásmozgalmi veterán, a fiúhoz képest igen idős, már meghalt. Anyja a fiát ki akarta sajátítani, ezzel tönkretette fia házasságát, az elidegenedett feleség négy esztendő kisfiukkal az élettárs-jelölt csábítására disszidált.

Az úttörő együttesbe úgy került, hogy az akkor már együttes-tag V. Gézával együtt nyaralt, és Géza hívta az együttesbe. Együtt alakították meg 13 évesen az úttörő együttes öntevékeny beat-zenekarát, melynek zeneszerzője és énekeese (valamint gitáros) volt.

Jelenleg elismert sportújságíró.

H. János

Furulyásként került a szólisták közé. Nem készült zenésznek (szakközépiskolában kertész lett) ezért zenei produkcióit az együttes szólistacsoportjában tanulta, hiszen zenetanára nem volt.

Német lányt vett feleségül, és az NDK-ba költözött. Két gyermekük volt, egyik baleset következtében meghalt.

A zenével semmi kapcsolata nincs.

L. János

A kulturális szemlék többszörös aranyérmese, furulyásként került az együttesbe, később fuvolázott is.

Zeneművészeti szakiskolát végzett, majd a főiskolán zeneszerzést tanult.

Jelenleg zeneiskolában tanít.

Szerény, kötelességtudó gyerek volt, nem várták tőle, hogy pedagógus lesz.

O. Marika

Ismert operett primadonna. Szülei is operett színészek. Az úttörő kulturális szemle közvetítette, az együttesben főleg az irodalmi csoport zenés műsoraiban szerepelt. Közösségi érzéke kevésbé volt fejlett, de a színpad törvényeit szüleitől örökölte.

S. Márta

Neve a profi népdal-énekesek élvonalában ismert.

Anyja neves Kodály-pedagógus, külföldön is munkálkodo9tt. A szólistacsoporthban körülbelül két évig énekelt. Még a műdalok előadásában is rendszeresen rögtönzött.

T. Marika

Pest környéki községből járt be, népdalsokrokat otthonról is hozott, az együttesben is tanult. Rajkó-zenekar kísérte. Más műfajok éneklésében kevésbé volt eredményes. Öt egy TV-szereplés irányította az együttesbe.

V. Géza

Az úttörő harmonika zenekar utolsó generációjából. A zenekar feloszlása után (az úttörő művészeti csoportok leépítése során szüntette meg az Úttörőszövetség) harmonika szólistaként lett „túlélő”.

Később – mivel zongorázni is tanult, és ebben is kiváló volt – még középiskolásként zongorakísérő, a KISZ-es tánckarban. Legemlékezetesebb tevékenysége a gyerek beatzenekar. Mint a négytagú együttes zeneileg legképzetebb tagja a zenekar demokratikusan választott vezetője (és zongoristája) volt 13-15 éves koráig. (A zenekar később a Bimbula együttes nevet viselte, majd ezt gyerekesnek ítélve a Beatang együttes nevet vették fel.)

Anyja középvezető egy angyalföldi gyárban, idős apja már az együttesbe kerülésekor nyugdíjas.

Felesége a szólistacsoporthban megismert Cs. Irén. Egy gyerekük van.

Felnőttként dzsessz-tanszakot is végzett.

Jelenleg külföldön muzsikál, szerződéssel.

IFIVEZETŐK,

akik ált. isk. korukban nem voltak együttes tagjai

B. Géza

Anyja hallott az együttesről, oda küldte a fiát ifinek, aki később öccsét bevitte az úttörő énekkarba. Jó szervezőképességű, megbízható úttörővezető volt éveken át. Az Úttörő-együttes bulgáriai vendégszereplésén megismert bolgár gyerektánc koreográfust vette el. Külkereskedő, jelenleg is külföldi kiküldetésben. Két gyermekük van, a kisebbik elutazásukig az úttörő tánckar tagja.

L. Katalin

Mögötte sem áll úttörő együttesi múlt. Abban az évben tervszerű frissítésként hét társával együtt állt be ifinek, ketten maradtak tartósan. Tanítóképző főiskolát végzett, tanított is, míg el nem kezdte a családépítést. Négy gyermekük van, a legnagyobb 8 éves. Férje műszerész.

O. Imre

A Regős-csapat 1957-ben felkért (megbízott) vezetője abból az iskolából hozta vezetői megbízatással az együttesbe, ahol korábban ő egyetemista ifivezetőként tevékenykedett. Egy éven át látott el ifivezetői feladatokat. Érettségi után papnak ment, felszentelték.

S. Péter

Az úttörő irodalmi csoportból kinőtt, kitűnő ifi vezető B. Zsóka, egyetemista (közgáz) kollégája és udvarlója. Kiváló képességekkel és érzéssel kapcsolódott be az úttörő munkába. Három gyermekük van.

Sz. Mihály

A Regős-csapat vezetője, ifivezetői „múltjából” hozta magával az akkor középiskolás Miskát az együttesbe. Megbízható ifi volt, később felnőttként is sokat segített.

Apja örökébe lépve fényképész lett, bár textiltechnikus képesítést szerzett. A fényképésmesterségre az úttörő énekkarból gyerekként megismert G. Katit is megtanította, később feleségül is vette (Lásd énekkar, G. Katalin).

Z. Klára, Tivadar, Tamás

Előbb Klára lett ifivezető, ő hozta nagyobbik öccsét magával, aki később a nagytánckarba is beállt, ő pedig öccsét delegálta az úttörő-tánckarba.

Klári remek vezető volt, B. Gézába reménytelenül szerelmes (lásd ott) végül emiatt hagyta ott az együttest. Tivadar kevésbé volt eredményes vezető, de táncosként sem jeleskedett. Tamás remek úttörő-, majd KISZ-es táncos lett, és szólóban disszidált.

FELNŐTT VEZETŐK

Cs. István

Énektanár, az Úttörő-együttesben másodkarnagyként kezdte. A Fővárosi Tanács e munkája ellátása céljából helyezte a bázisiskola-pár fiúiskolájába.

Az énekkar megszűntével a nagy tánckarnál zongorakísérősködött, majd az önerőből szerveződött úttörő szólistacsoport vezetője lett. A meg nem fizetett munkát nem is túl nagy buzgalommal végezte, a szólistacsoport eredményei inkább az úttörőegyüttes vezetőjének kitartó erőszakosságával és zenei hozzáértésével hozhatók összefüggésbe.

F. Gyula

A Rajkó-zenekar, tulajdonképpen az úttörőegyüttes alapítója (1953., XI. kerületi úttörőház).

Egyedülálló és utolérhetetlen cigánypedagógus és zenész. Mind zenei oktatói, mind zeneszerzői képességeit a KISZ együttes (és jogelődjei) embertelenül kiszipolyozta. Ma hatvan évesen is a Rajkó-zenekar éltetője.

Az úttörő tánckart, szólistákat mindenkor kísérő Rajkó-zenekarokat megkülönböztetett figyelemmel készítette fel feladatukra. Pedagógusi, vezetői éleslátása sokszor a képesítettekén és felkentekén is túltett.

G. Sándor

Általános iskolai tanárként, regős-cserkész nosztalgiából csapódott a Regős-csaphoz. A Regős-csapat vezetőjének körülbelül 2 évig volt hasznos munkatársa. Tanított, iskolai csapatvezető volt (nem az együttes bázisiskolájában!), később a Fővárosi Tanács Művelődési Osztályán felnőttoktatási előadóként tevékenykedett.

J. Éva

Önerőből szervezett úttörő irodalmi csoport első rendezője, akkor a KISZ-es irodalmi csoport tagja, a nagy együttes, magas kultúrájú, kiváló művészeti vezetőjének (aki az úttörő-művészeti munkában is sokat tett) később felesége.

Az ELTE-n pszichológiát végzett.

K. Gabriella

Irodalom-szakos, napközis, az első bázisiskolában.

Talán kollégáival szembeni tüntetésként – társadalmi munkában, úttörővezetői „bedolgozást” vállalt a regősöknél. Amikor szaktanításra fogták, a napköziben a gyerekek között sztrájk tört ki.

Kissé lezser, szabados gondolkodása az együttestől két év múltán elsodorta.

L. Endréné

Edit néni a táncsoport alapító vezetője, a XI. kerületi úttörőházból (bár a tánckar már működő állapotban csatlakozott az úttörő Rajkó zenekarhoz).

A KISZ- együttes arisztokráciája szakmai felkészültségét elégtelennek nyilvánította, és a 60-as évek elején eltanácsolták.

Az IBUSZ-hoz került idegenvezetőnek.

R. Magdolna

Idősödő énektanárnő, hajadon, a második bázisiskola-pár lányiskolájában. Ő „adva volt”, mint az úttörőénekkar egyik segédkarnagya.

Az úttörőkórus szint vitt az iskolai énekkar vezetésének egyhangúságába. A tantestület sohasem tudta megérteni őt, bár tüskés személyisége ehhez jókora alapot adott.

Nem ide tartozik, de a tudatuk-hasadt énekkarosok hol az iskola, hol az együttes színeiben léptek fel, ezt mindig a diplomácia pillanatnyi állása döntötte el.

R. László

Az első karnagyot követte, de ő is azt várta, hogy kész énekkart ültetnek a keze alá. Jó szakember, de ezt túlzottan sok helyen gyümölcsöztette, mozgalmi berkekben pedig túlbecsülte. Később a rádió zenei osztályának vezetője.

S. István

A Szovjetunióban végzett karnagy, az úttörő kórus első dirigense. A szovjet modell (könnyed úttörődalokat csicsergő, úttörő nyakkendős gyerekek, amennyi a színpadon elfér) megvalósítója.

1956-ban a Szovjetunióba disszidált (így beszéltek elvbarátai).

U. Gézáné

Pedagógus, aki elmekárosult férje mellett mártír életet élt. Fia az úttörőtánckar, majd a nagy együttes táncstúdiójának tagja.

Ő az úttörő együttes munkáját, szülőként, tanácsaival és az együttesi gyerekek évközi szaktáborában (ezt ma erdei iskolának nevezhetnénk) vállalt tanítással segítette.

V. Ágnes

L. Endréné helyébe lépett (lásd. ott), ő akkor már évek óta a nagy tánckar koreográfusa volt. Testnevelési főiskolát végzett.

Férje a nagy tánckar vezetője volt, Ágnest az Állami Népi Együttes táncosaként ismerte meg és csábította el (az együttesbe is). Két fiuk van. Azóta elváltak, férje elkerült az együttesből, ma az artista iskola igazgatóhelyettese. Kiváló pedagógus, okos diplomata, nyühetetlen munkaerő. A balettintézet mesternője.

DOKUMENTUMOK

Összefoglaló az úttörőmozgalom közösségszerveződési kísérleteiről

1983-1987

(Részlet)

- (1) közösségi arculata az úttörőmozgalom legjobb időszakainak sajátosságait viselte magán:
  - elméletben jól elkülönültek a személyiségfejlesztés célzott területeire kidolgozott stratégiák, a nevelési gyakorlatban ugyanakkor e részkonceptiók egymással szoros kölcsönhatásban – következésképpen nem elemeikben érvényesültek;
  - az Úttörő-együttesben folyó tevékenység két nagy csoportja: a művészeti (képző-, utánpótlás-nevelő, s egyes esetekben tehetséggondozó) tevékenység és a közösségi élet – csak elméletben elhatárolható – megnyilvánulásai egymással szoros összefüggésben állottak, s egyként – a tevékenység tartalmától függetlenül – a személyiségfejlesztés hordozóanyagaként funkcionáltak;
  - a tevékenységszervezés tervszerűsége és pontossága különösen jellemző volt a közösségre – erre azért fontos utalni, mert az együttes vezetését – a „művészeti” és „közösségi” élet szervezését a közösség történetének nagy részében két társadalmi munkában tevékenykedő felnőtt látta el: a többi feladatot az együttes 10-14 éves tagjai és az ifiként ott maradt fiatalok végezték – tiszteletreméltó pedagógiai kultúrával és az együttesben szerzett ismeretek, képességek birtokában;
  - érzékelhetően jelen volt az a transzmissziós funkció, amit az iskolán kívüli úttörőközösségnek szánt az úttörőmozgalom: az iskolai és a „külső” értékek mozgását-közvetítését a gyerekek napi tevékenysége által;
- (2) a közösségi szerkezet dolgában az Úttörő-együttes megelőzte korát: ennek alapvető oka, hogy az együttes azonos mércét állított a művészeti tevékenységben és a közösségi életben részt vevő ugyanazon gyerek elé, ám ennek értékelése a művészeti és a „szabadidős” közösség saját, egymástól különböző hagyományai és belső értékrendje alapján történt; ez a belső értékrend alapvetően különbözött, hiszen a művészeti csoportba való kiválasztás szempontja a (több-kevesebb) művészi tehetség, de legalábbis hajlam (kívülről jövő közösségszerveződési szempont), míg a másik csoporthoz való tartozást a gyerek viszonya szabta meg: érdeklődése, társaival való kapcsolata, ideje és így tovább, s ez valóságos

önkéntességet teremtett abban a közegben, amely az „együttesbe járást” is önkéntes vállalásnak tekintette.

Míndezek alapján a kísérlet vezetői úgy látták, hogy az Úttörő-együttes mintegy előképe volt az úttörőközösségek szerveződési forradalmának, s csupán a minden időszakban fellépő külső ellenérzések és intézkedések vezettek oda, hogy – bánatunkra – az Úttörő-együttest nem állíthattuk tanulmányozható példaként a kísérletben részt vevő mintegy 100 közösség elé.

Az Országos Pedagógiai Intézet kutatójának értékeléséből

Fejlődéslélektani érvek

A csoportosulásokat kereső serdülőkorban az együttesi lét jó szocializációs alap későbbi ifjúsági alkotóközösségekben végzett munkához. Az Úttörő-együttes ugyanakkor működött jól, ha nem állította közvetlen középpontjába működésének az előképzést, mégis felnevelőjévé vált az KISZ-Együttes karakterisztikus alakjainak.

Nevelésszociológiai érvek

Amikor az iskolai gyerekközösségek mély válságban vannak, vétek működő alkotóképes közösség feloszlata – különösen, ha ezek a gyerekek belső – Budapest demográfiaileg erodáló vidékéről választják harmadik otthonukul a Rottenbiller utcát.

Diplomáciai érvek

Az Úttörő-együttes jól felkészülten és jól mozgósíthatóan tudott helytállni olyan külföldi vagy külföldieket fogadó programon, amikor más alakulat formába lendítése nehéz lett volna.

dr. Trencsényi László

**RÉGI TAGOK ÁLLÁSFOGLALÁSA AZ
ÚTTÖRŐEGYÜTTES MEGSZÜNTETÉSÉNEK
MEGAKADÁLYOZÁSRA**

A KISZ Központi Művészegettes Úttörő-egyettesének néhány régi tagja azzal a szándékkal jött össze, hogy felajánlja segítségét az Úttörő-egyettes megalakulása 35. évfordulójának megünneplésére. Az összejövetelre meghívott Nagy Agnestől, az egyettes jelenlegi vezetőjétől tudtuk meg, hogy az ünneplésre nem kerülhet sor, mert az egyettes megszűnik. Pontosabban: a Talentum Kulturális Fórum, a hajdani KISZ Egyettesst magába foglaló intézmény nem tart igényt az általános iskolás korúak egyettesének működésére. Az ok: a gyermekcsoport nem nyereséges, az egyettesi szervezet pedig korszerűtlen.

Mi, e levél aláírói, valamennyien több évet töltöttünk az Úttörő-egyettesben, alakulásától az utóbbi évekig, szinte valamennyi időszakban. Mélységesen megdöbbenett bennünket egy hamis szemlélet efféle, divatos megfogalmazása.

Tapasztalatunk, melyet legszebb emlékeink hitelesítenek, hogy az Úttörő-egyettes egyszerre ad művészeti és közösségi nevelést. E cél elérésének legjobb módja ez. A gyerekek lelkesedéséből, erőfeszítéséből, tehetségéből származó siker „haszna” – ha nem is forintban – ma különösképpen nem lebecsülendő. Meghatározó volt valamennyiünk számára az ott kapott útravaló. Olyan nagy „megtakarítás” lenne, ha ettől fosztaná meg most és a jövőben több száz gyereket?

Álljon itt két idézet, négy éve írták az egyettes egykori tagjai, az Úttörőszövetség közösség-vizsgálatai során.

„Megalapozta világnézetemet, kialakította személyiséget, és szerepet játszott abban, hogy igénylem a valahova tartozást.”

(43 éves pedagógus, 4 gyermek anyja)

„Észrevétlenül lettünk valamennyien természetesek, őszinték, egymásért lelkesek... mert hittünk egymásban, hittünk a közösségben.”

(33 éves újságíró, 2 gyermek anyja)

Amikor az Úttörő-egyettes jövőjéért emelünk szót, az Úttörőszövetség nevelőmunkája mellett voksolunk. Együttműködésünket ajánljuk ehhez, a mai gyerekek, saját gyerekeink tartalmas élete, jövője érdekében is.

Felelős döntésükben bízunk, várjuk a tájékoztatást!

Budapest, 1988. szeptember 5.

Üdvözlettel:

az Úttörő-egyettes – korábban a 10. sz. József Attila Regőcsapat –
egykori úttörői és vezetői nevében

Dokumentum melléklet csoportosítása

E füzet eredetijében személyes közlések, dokumentumok, fotók, újságcikk-másolatok voltak. A képanyagot – e füzet mellékleteként – adat-DVD-n adjuk közre

Toborzás - toborzó rölapok

Iskola, szülők

Társadalmi erőforrás: szoros kapcsolatra törekszünk az iskolákkal és a szülőkkel

Csapat, raj, órs

Az úttörő szervezeti forma a közösségi élet alapja

Táborozás, túra, akadályverseny

Közösségi élet év közben is, művészeti tevékenység a táborban, kiránduláson is.

Úttörőélet

Az Úttörőegyüttest igényes „mozgalmi élet” jellemzi.

Műsorok, meghívók, sajtó

Az események tükre a kisnyomtatvány és a sajtó

Vendégszoba – No komment

Régi tereken – Az „obsitos” nosztalgija

A dokumentumok grafikai anyagát többségében Görög Júlia, a dokumentum-, illetve fotó anyagot a Garabonciás Alapítvány bocsátotta rendelkezésre.

Elérhetőségek

Garabonciás Alapítvány

1055 Budapest Falk Miksa u. 10.

Honlap: www.garaboncias.hu

e-mail: garaboncias@t-online.hu

Adószám: 19674124-1-41

Magyar Pedagógiai Társaság

1052 Budapest Petőfi Sándor u. 3.

Honlap: www.pedagogiai-tarsasag.hu

e-mail: mpt@index.hu

Adószám: 19816009-2-41

Múltunk Öröksége Alapítvány

1062 Budapest Bajza u. 62.

Honlap: www.multunkoroksege.hu

e-mail: kapcsolat@multunkoroksege.hu

Adószám: 18080320-1-42

E füzet tartalma

Ajánlás.....	3
ELÖLJÁRÓBAN.....	5
Az „együttes-ügy” TIZENKÉT PONTja.....	7
AZ ÚTTÖRŐEGYÜTTES MÚSORTÁRÁBÓL.....	14
VISSZAEMLEKEZÉSEK.....	15
A felmérés kérdőíve.....	19
Egy iskolaigazgató válasza a Véleménykérésre.....	21
PORTRÉ – VÁZLATOK.....	23
ÉNEKKAR.....	24
TÁNCOKTATÁS.....	26
HARMONIKA ZENEKAR.....	31
IRODALMI CSOPORT.....	31
SZÓLISTA CSOPORT.....	33
IFJÓVEZETŐK.....	35
FELNŐTT VEZETŐK.....	36
DOKUMENTUMOK.....	39
Összefoglaló az úttörőmozgalom közösség-szerveződési kísérleteiről.....	40
Az Országos Pedagógiai Intézet kutatójának értékeléséből.....	42
RÉGI TAGOK ÁLLÁSFOGLALÁSA AZ ÚTTÖRŐEGYÜTTES MEGSZÜNTETÉSÉNEK MEGAKADÁLYOZÁSÁRA.....	43
Dokumentum melléklet csoportosítása.....	45
E füzet tartalma.....	47

Hangemlékek, mozgóképsorok

Archív anyagok az Úttörőegyüttesről

Az Úttörőegyüttes archívumából az alábbi hang- ill. képanyagokat írta korszerű hang és képhordozókra (CD-re és DVD-re) a Garabonciás Alapítvány.
Szerkesztő Váradi István.

Hangfelvételek:

Az Úttörőegyüttes szólistáinak műsoraiból I. - II. lemez

Az Úttörőegyüttes irodalmi csoportjának műsoraiból

Az Úttörőegyüttes énekkarának és harmonikazenekarának műsorából.

Karnagy: Révész László, zenekarvezető: Lukács Dénes

Mozgókép felvételek:

Tél – irodalmi műsor az Úttörőegyüttes irodalmi és szólista csoportjának, valamint tánckarának műsora (A Televízió felvétele)

Szerkesztette és rendezte: G. Járfás Éva, TV- felvétel: Fritz László

Színpad – az Úttörőegyüttes bemutatása.

A Színház - és Filmművészeti Főiskola növendékeinek (Kis Klárának és Vékás Péternek) vizsgafilmje, az Úttörőegyüttes valamennyi csoportjának közreműködésével.

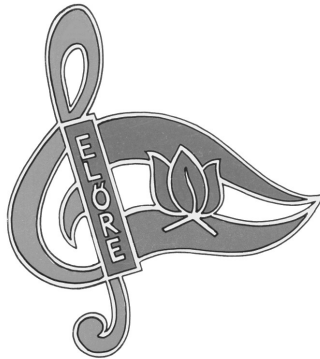
A Jégkirály meséje – Táncos mesejáték.

Zene: Loránd István, a szólisták vezetője: Csorba István, koreográfus:
Vadady Ágnes. Amatőr felvétel.

Táborozunk – riportfilm egy vándortáborozásról.

Operatőr: Szabó Mihály, grafika: Czifferszky Béla, technikai munkák:
Sárdi István (MTA filmlabor).

A kiadást támogatta a Múltunk Öröksége Alapítvány.

A füzet díjmentes, az archiválás és lemezkiadás költségeihez adományokat remél az archívumot gondozó Garabonciás Alapítvány